

ÜLESANNE

ASTU ETTE!

Vanuserühm: 9.–12. klass

Allikas: „Kompass – käsiraamat inimõiguste haridusest noortele“, Euroopa Nõukogu Kirjastus, 2002)

Harjutuse eesmärgiks on osalejate empaatiavõime suurendamine. Ülesande käigus kogevad osalejad, mis tunne on olla nende ühiskonnas keegi teine. Adresseeritavad probleemid:

- Sotsiaalne ebavõrdsus on tihti aluseks diskrimineerimisele ja väljaarvamisele.
- Kaastunne ja selle piirid.

Antud harjutuse mõju seisneb selles, et osalejad näevad reaalselt nendevaheliste kauguste kasvamist, eriti lõpus, mil peaks olema nende vahel, kes astusid tihti ette ja kes pea üldse mitte, suur vahemaa. Rollide jagamisel veenduda, et ainult minimaalselt osalejaid saab tihti ette astuda. Võimalusel fikseerida sammupikkus: nt. kivi põrandal mängides võib ette astuda ühe plaadi võrra vm.

Igale õpilasele jagatakse varem valmis lõigatud rollikaart (lisa 1), mida ta teistele ei näita. Et osalejaid rolli sisse elamisel aidata, loeb õpetaja ette järgmised küsimused:

- Milline oli teie lapsepõlv? Millises majas elasite? Milliseid mängu mängisite? Kellena töötasid teie vanemad?
- Milline on teie igapäevaelu nüüd? Kus te väljas käite? Millega tegelete hommikul, pärastlõunal, õhtul?
- Millist elustiili harrastate? Kus elate? Kui palju raha teenite igal kuul? Mida teete oma vabal ajal? Mida teete puhkuse ajal?
- Mis teid vaimustab ja mis hirmutab?

Seejärel palutakse õpilastel üksteise kõrvale ühte ritta seista. Õpetaja loeb ette nimekirja olukordadest või sündmustest (lisa 2). Iga kord, kui nad saavad seisukohale vastata „jah“, peavad õpilased astuma sammu ettepoole. Kui ei, jäävad nad paigale. Peale iga olukorda tehakse väike paus, et osalejatel oleks aega vajadusel ette astuda ning ringi vaadata ja hinnata enda asukohta teistega võrreldes. Lõpus palutakse kõigil oma asukoht meelde jätta.

Arutelu

- Mida tundsid osalejad ette astudes või paigale jäädes?
- Millal hakkasid need, kes astusid ette tihti, märkama, et teised ei liikunud nii kiiresti kui nemad?
- Kas keegi tundis, et esines hetki, mil nende esmaseid inimõigusi ignoreeriti?
- Kas suudate üksteise rollid ära arvata? (osalejad võivad siinkohal oma rollid avalikustada.)
- Kas oli kerge või raske mängida erinevat rolli?
- Millisena õpilased enda mängitud inimest ette kujutasid?
- Kas antud harjutus peegeldab kuidagi reaalselt ühiskonda? Kuidas?
- Millised inimõigused on iga rolli puhul kaalul?
- Kas keegi saab öelda, et nende inimõigusi ei austatud või et neil polnudki õigusi?
- Millised peaksid olema esimesed sammud parandamiseks ühiskonnas valitsevat ebavõrdsust?

Loe lisaks

humanrights.ee
unicef.ee

LISA 1

Rollikaardid

Olete töötü üksikema.	Olete sügavalt usklike vanematega elav Araabia moslemist tüdruk.
Olete kohaliku pankuri tütar. Õpite ülikoolis majandust.	Olete eraldatud mägedes asuva põllumehe 19-aastane poeg.
Olete kohustuslikku ajateenistust täitev sõdur.	Olete puudega noormees, kes suudab liikuda vaid ratastoolis.
Olete 17-aastane mustlasttüdruk, kes pole kooli lõpetanud.	Olete HIV-positiivne keskealine prostituut.
Olete töötü kooliõpetaja riigis, mille uus ametlik keel pole teil soravalt selge.	Olete 24-aastane põgenik Afganistanist.
Olete illegaalne immigrant Malist.	Olete parteipoliitilise noorteorganisatsiooni (mille emapartei on parasjagu võimul) president.
Olete edukat kiirtoiduäri omava Hiina immigrandi poeg.	Olete praeguse asukohamaa Ameerika saadiku tütar.
Olete eduka impordi-ekspordifirma omanik.	Olete kingavabriku endine pensionil olev töötaja.
Olete noore herooinisõltlasest kunstniku tüdruksõber.	Olete 22-aastane lesbi.
Olete Aafrika päritolu modell.	Olete 27-aastane kodutu mees.

LISA 2

Olukorrad ja sündmused

- Te ei ole kunagi olnud suurtes rahalistes raskustes.
- Teil on korralik maja telefoni- ja televisiooniteenusega.
- Tunnete, et Teie keelt, religiooni ja kultuuri austatakse kogukonnas, kus elate.
- Tunnete, et Teie arvamused poliitiliste ja sotsiaalsete probleemide kohta loevad ning Teie nägemustele pööratakse tähelepanu.
- Teised inimesed pöörduvad Teie poole erinevate probleemidega.
- Te ei karda politsei poolt peatamist.
- Te teate, kuhu abi ja nõu saamiseks pöörduda.
- Teid ole kunagi Teie päritolu pärast diskrimineeritud.
- Teil on vajadustele vastav korralik sotsiaalne ja meditsiiniline kaitse.
- Saate kord aastas puhkama sõita.
- Võite sõpru koju õhtusöögile kutsuda.
- Teil on huvitav elu ning suhtute oma tulevikku positiivselt.
- Tunnete, et võite õppida ja järgida oma valitud elukutset.
- Te ei karda tänavatel või meedias rünnaku või ahistamise osaks saada.
- Võite rahvuslikel või kohalikel valimistel hääletada.
- Võite tähistada kõige tähtsamaid religiooside pidustusi koos oma sugulaste ja lähedaste sõpradega.
- Võite osaleda välisriigis toimuval rahvusvahelisel seminaril.
- Võite külastada kino või teatrit vähemalt korra nädalas.
- Te ei karda oma laste tuleviku pärast.
- Võite osta uusi riideid vähemalt kord kolme kuu jooksul.
- Võite armuda kellesse tahes omal vabal valikul.
- Tunnete, et kogukond, kus elate, hindab ja austab Teie kompetentsi.
- Saate kasutada Interneti.